

Ikt. sz.: EMB/26-1/2013.

A-417/1/2013. sz. ülés
(A-417/1/2010-2014. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság**
A nők esélyegyenlőségével foglalkozó albizottságának
2013. április 16-án, kedden, 12 óra 30 perckor
a Képviselői Irodaház V. emelet 528. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

Napirendi javaslat	3
Az ülés résztvevői	4
Elnöki bevezető, a napirend elfogadása	5
Elnöki tájékoztató az ülésezés rendjéről és a munkatervről	5
<i>Hozzászólások az elnöki tájékoztatóhoz</i>	5
<i>Az elnök válaszai</i>	6
Tájékoztató a nőikkel szembeni erőszakkal kapcsolatos törvénytervezetről	6
<i>Kaló Róbert miniszteri kabinet tanácsadó (Emberi Erőforrások Minisztériuma) tájékoztatója</i>	7
<i>Dr. Jeney Orsolya helyettes államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium) tájékoztatója</i>	8
<i>Dr. Vizi János pszichiáter, jogász előadása</i>	9
<i>Dr. Tamási Erzsébet főmunkatárs (Országos Kriminológiai Intézet) előadása</i>	11
<i>Kérdések, észrevételek, válaszok</i>	14
Egyebek	22

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a nőikkel szembeni erőszakkal kapcsolatos törvénytervezetről

Előadók:

Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Felkért hozzászólók:

Dr. Tamási Erzsébet főmunkatárs (Országos Kriminológiai Intézet)

Dr. Vizi János pszichiáter, jogász

2. Egyebek

Az ülés résztvevői

Az albizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Ékes Ilona** (Fidesz), az albizottság elnöke

Szabó Timea (független), az albizottság alelnöke
Rónaszékiné Keresztes Monika (Fidesz)
Wittner Mária (Fidesz)
Lendvai Ildikó (MSZP)
Dr. Gaudi-Nagy Tamás (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Csőbör Katalin (Fidesz) Ékes Ilonának (Fidesz)
Kószegi Zoltán (Fidesz) Wittner Máriának (Fidesz)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Dr. Jeney Orsolya helyettes államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium)
Kaló Róbert miniszteri kabinet tanácsadó (Emberi Erőforrások Minisztériuma)
Dr. Tamási Erzsébet főmunkatárs (Országos Kriminológiai Intézet)
Dr. Vizi János pszichiáter, jogász
Dr. Tisza-Papp Judit főosztályvezető-helyettes (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium)
Ertsey Katalin képviselő (független)

Megjelentek

Asztalosné Zupcsán Erika helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma)
Halász Pálma elnök (Élet Érték Alapítvány)
Dr. Gerberné Farkas Zsuzsanna (Magyar Asszonyok Érdekszövetsége)
Lendvai Anna (Magyar Szocialista Párt)
Alföldi Andrea (Magyar Nők Szövetsége)
Gerényi Katalin (FEMEN.HU)
Uszik András titkár (Magyar Szocialista Párt EP-delegáció)
Csernus Fanni egyetemi hallgató (PATENT Egyesület)
Spronz Júlia elnök (PATENT Egyesület)
Bábiné Szottfried Gabriella képviselő (Fidesz)
Mágori Józsefné képviselő (Fidesz)

(Az ülés kezdetének időpontja: 12 óra 40 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

ÉKES ILONA (Fidesz), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Nagy tisztelettel köszöntöm képviselőtársaimat, a minisztériumok munkatársait és a civil érdeklődőket. Az ülést megnyitom. Kicsit hosszú idő telt el addig, hogy a nők esélyegyenlőségével foglalkozó albizottság megtarthassa az első ülését. Ezért is gondoltuk azt, hogy fontos lenne mindjárt elkezdenünk dolgozni. Sajnálom, hogy nem előbb, de örülünk annak, hogy van egy ilyen albizottságunk.

Bejelentem, hogy Csöbör Katalint Ékes Ilona, Kőszegi Zoltánt pedig Wittner Mária helyettesíti. Megállapítom, hogy az albizottság határozatképes.

A napirendi javaslatot kézhez kapták képviselőtársaim. Kérdezem, hogy ki ért egyet a napirendi javaslattal. (Szavazás.) Megállapítom, hogy az albizottság 8 igen szavazattal, egyhangúlag elfogadta a mai ülés napirendjét.

Elnöki tájékoztató az ülésezés rendjéről és a munkatervről

Terveink szerint havonta egy alkalommal üléseznénk, mégpedig kedden délelőttként. A következő témákat ajánlom megtárgyalásra. Májusban: a nők foglalkoztatása, júniusban: emberkereskedelem és prostitúció, júliusban: női egészség, szülés. De várom képviselőtársaim javaslatát is, és az egyeztetések után véglegesítjük majd ezt a tervezetet.

Kíván-e valaki kérdezni vagy hozzászólni? Szabó Timea alelnök asszony!

Hozzászólások az elnöki tájékoztatóhoz

SZABÓ TIMEA (független): A havi egyszeri ülésezéssel egyetértek, de azt kérem, hogy ha felmerül valamilyen téma akár egy törvénymódosítás, akár civil szervezetek vagy mások által kezdeményezett ügy kapcsán, akkor tartsunk rendkívüli ülést is.

ELNÖK: Köszönöm. Gaudi-Nagy Tamás képviselő úr!

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Tisztelettel és szeretettel köszöntök mindenkit. Röviden szeretném megindokolni, hogy férfi képviselőként miért veszek részt az albizottság munkájában. Számomra ez fontos kihívás, mert azt tapasztaltam az elmúlt években, amióta a politikába kerültem, hogy Magyarország ezen a téren egy kicsit lemaradt. Tagja vagyok az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének, és azt látom, hogy ott nagyon aktív a nők közéleti szerepvállalása, és rendszeresen napirendre kerülnek a nők esélyegyenlőségével kapcsolatos témák. Szerintem most egy történelmi lépést teszünk meg.

Talán vannak, akik furcsállják, hogy valaki férfiként vesz részt egy ilyen albizottság munkájában, de én odakint azt látom, hogy az Európai Parlament nőjogi bizottságának több férfi képviselő is tagja, és nyilván azzal a szándékkal, hogy a társadalomnak ezt a mesterséges kettéosztottságát – azt, hogy a férfiak és a nők valamilyen módon konfliktusban állnak egymással – oldják. Úgy érzem, a férfitársadalomnak a szemléletmódjában és a hozzáállásában sokat kell változnia, bár ez bizonyos értelemben a nőkre is igaz, tehát mindenkinek többet kell tennie, de a jelenlegi rendszerben nyilván a férfiaknak van több törleszteni valójuk.

Én is tennék még egy témajavaslatot. Az elcsatolt területeken élő magyar közösségek nőtagjainak többszörös diszkriminációt kell elszenvedniük, ezért ha egy ilyen fókuszpontot beállítanánk az albizottság munkájába, azt megköszönném, mert sokat járván az elcsatolt területeken azt tapasztalom, hogy nekik még nehezebbek a terheik. Azok a terhek, amelyek

egy normális többségi társadalomban adódnak, kisebbségbe kényszerített nők esetében különösen nehezek.

Köszönöm a lehetőséget, és a legjobb tudásom szerint igyekszem segíteni a munkát.

ELNÖK: Köszönöm. Lendvai Ildikó képviselő asszony!

LENDVAI ILDIKÓ (MSZP): Mondtad, hogy módunk lesz a témajavaslatokat bővíteni, adok is be néhány javaslatot írásban, de most szóban is tennék két javaslatot. Az egyik: a nők közéleti szerepének állása és segítésének lehetséges módjai, a másik: a nők családi szerepvállalásának társadalmi segítése. De, mondom, le fogom írni a javasolataimat.

A működési elveinkkel kapcsolatban most szabad-e kérdeznem, illetve javasolnom valamit?

ELNÖK: Igen.

LENDVAI ILDIKÓ (MSZP): Előrehaladott parlamenti életkorom miatt tudom, hogy egyszer már volt női esélyegyenlőséggel foglalkozó albizottságunk, de az még az ősidőkben volt, nem is terhelem ezzel a jelenlévőket. Azt akkor úgy csináltuk – s úgy érzem, most is erről van szó –, hogy ugyanennek a bizottságnak az albizottsága volt, de úgynevezett vegyes albizottsági formában, amelybe meginvitáltuk a más bizottságokban dolgozó képviselőket is teljes jogú tagként. Ez akkor egy létező forma volt, nem tudom, hogy most is létező-e. De nem érvelek tovább a vegyes bizottság mellett, mert úgy érzem, evidens, hogy más bizottságok szakértői is, akiket nem ide hozott a jó sorsuk, bekapcsolódhassanak a munkába. Ez az egyik megjegyzésem.

A másik a parlamenten kívüli szálainkra vonatkozik. Örömmel látom a nagy érdeklődést, de engem ez nem lep meg, mert Magyarországon szerencsére egy nagyon széles civil és szakértői háló foglalkozik a női jogokkal. De kérdezem, nem lehetne-e egy olyan rendszert kialakítani, amelyben ezek a szervezetek, ha igényt tartanak rá, olyan módon legyenek állandó meghívottak, hogy legyenek hozzászólási joguk is. Lehet persze, hogy nyitott kapukat döngöttek, s ha így van, akkor elnézést kérek. Köszönöm.

Az elnök válaszai

ELNÖK: Az elhangzott javaslatokat beillesztjük a munkatervünkbe. Minden parlamenti képviselő részt vehet az albizottság ülésein és természetesen szót is kaphat. Azért nem szorgalmaztam, hogy most az első alkalomra jöjjenek civilek – bár sokan eljöttek –, mert nem tudtunk egyeztetni, de a továbbiakban várjuk a civileket is. Mivel azonban ez egy parlamenti albizottság, itt a civilek akkor kaphatnak szót, ha az üléselő albizottság azt megszavazza, de úgy gondolom, hogy ennek sincs akadálya, maximum időkorlátokat kell majd felállítani, hogy ne maratoni hosszúságúak legyenek az ülések. Én nyitott vagyok mindenfajta lehetőségadásra, mert fontosnak tartom, hogy a témáinkat megfelelően át tudjuk beszélni. Azt gondolom, hogy mindegyikünknek szívügye a nőügy, amely mindig összefügg a családok ügyével, de a férfiak ügyével is. A társadalomban meg kell találni azt a harmóniát és egyensúlyt, amelyben mindenki jól és otthon érezheti magát, és megtalálja a helyét.

Tájékoztató a nőekkel szembeni erőszakkal kapcsolatos törvénytervezetről

Ezért is gondoltam azt, hogy az első ülésen jó lenne meghallgatni a nőekkel szembeni erőszakkal kapcsolatos törvénytervezetről a minisztériumok álláspontját, hogy éppen hogy áll ez a törvénytervezet, milyen irányvonalak vannak benne. Nagy tisztelettel köszöntöm dr. Jeney Orsolya helyettes államtitkár asszonyt a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból, valamint Kaló Róbert miniszteri kabinet tanácsadó urat az Emberi Erőforrások

Minisztériumától. Most pedig felkérem Kaló Róbert urat, az EMMI munkatársát, hogy beszéljen nekünk a törvénytervezetről.

Kaló Róbert miniszteri kabinet tanácsadó (Emberi Erőforrások Minisztériuma) tájékoztatója

KALÓ RÓBERT miniszteri kabinet tanácsadó (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Tisztelettel köszöntöm a megjelenteket. Én az EMMI részéről szeretnék a kapcsolati erőszak önálló büntetőjogi tényállás kodifikációs és egyeztetési munkafolyamatairól, az eddig megtett lépésekről részletes tájékoztatást adni. A tartalmi részek, maga a kodifikációs munka elsősorban az EMMI felelősségi körébe tartozik. Tudjuk, hogy tavaly szeptember 17-én az Országgyűlés tárgyalta azt az országos népi kezdeményezést, amelynek az elindítója Halász Pálma, a témája pedig az volt, hogy legyen önálló büntetőjogi tényállása Magyarországon a családon belüli erőszaknak. A parlament ezzel az országos népi kezdeményezéssel egyetértett.

Ezt követően miniszteri vezetéssel felállt egy úgynevezett nagy munkacsoport. Szeptember 21-én Balog Zoltán miniszter úr vezetésével kormányzati szakértőkből, szakmai szervek – bíróság, ügyészség, rendőrség – szakértőiből, az országos népi kezdeményezés szervezőiből és az általuk meghívott szakértőkből, civilekből alakult egy munkacsoport, amely az alakuló ülésén számos feladatot határozott meg. Az egyik feladat az volt, hogy jöjjön létre egy kodifikációs munkacsoport, amely a kodifikációs munkát elvégzi. A feladat fő felelőse értelemszerűen a KIM-nél kellett, hogy legyen, ezért Gáva Krisztián helyettes államtitkár úr volt a vezetője ennek a kodifikációs munkacsoportnak. A munkacsoport részvevői körére is határozott meg ajánlást ez a nagy miniszteri munkacsoport. Az ott jelenlévő szakmai szervek szakmai delegáltjaiból, az érintett minisztériumok – a KIM, a BM, az EMMI – több államtitkárságának a szakértőiből, valamint az alakuló ülésen elhangzottak szerint a Halász Pálma által javasolt, felkért és delegált civil szakértőkből állt össze a kodifikációs munkacsoport.

Az alakuló ülésen már a téma is cizellálódott. Elhangzott, hogy a kodifikációs munkacsoportnak meg kell határoznia, mekkora legyen az érintettek köre és mik legyenek a meghatározott elkövetési magatartások. Arra számítani lehetett, hogy már ezekben a kérdésekben is többféle nézőpont fog ütközni. Emellett elhangzott, miniszter úr kezdeményezni fogja, hogy az Országgyűlés bizottságai szervezzenek parlamenti nyílt napot a témában, amelyen mind a szakértők, mind a civilek, mind az állampolgárok önmaguk képviselőjében elmondhassák a problémáikat.

Ezek után elkezdődött a kodifikációs munkacsoport munkája, amelyről majd a KIM fog részletesebben beszámolni. Több körben is voltak szakértői egyeztetések, s 2012. november 29-én az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága, valamint az Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottsága közösen megszervezte ezt a nyílt napot, amely széles részvétellel, komoly érdeklődés mellett lezajlott. Ott számos szempont elhangzott, ami később a kodifikációs munkacsoport munkájába is beépült.

Majd 2013. január 30-án újra sor került egy nagy munkacsoportos ülésre Balog Zoltán miniszter úr vezetésével. Addigra már kialakult a normaszövegnek egy első olvasata, és annak a nagy koncepcionális irányvonalai kerültek megtárgyalásra a nagy munkacsoportos egyeztetésen – amelyen tulajdonképpen a kezdő kör tagjai, tehát ugyanazok a szakértők és meghívottak vehettek részt –, és ott számos alapvető irányvonal lett meghatározva, amit az EMMI ajánlasként megfogalmazott a KIM felé is. Ezek a következők voltak: vizsgálják meg az együttélés általános követelményének a korlátozhatóságát, illetve felszabadíthatóságát; végig kell gondolni, hogy a magánindítványhoz kötés kikerüljön-e a normaszövegből; jelenjen meg a gazdasági erőszak kérdése; az Európa Tanács isztambuli egyezményében foglaltaknak mennyire felel meg a magyar büntetőjogi és egyéb szabályozás; valamint hogy a kodifikációs munkában mindenre a KIM és a kodifikációs munkacsoport legyen figyelemmel.

A kérésnek megfelelően a kodifikációs munkacsoport ezeket a kérdéseket megfogalmazta, és egy újabb javaslat született a normaszövegre. A két minisztérium között még zajlik az egyeztetés, és majd ezt követően kerülhet sor a közigazgatási egyeztetésre, valamint a társadalmi vitára.

A tartalmi kérdéseket majd a KIM helyettes államtitkára fogja ismertetni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megkérem helyettes államtitkár asszonyt, hogy ismertesse velünk a törvénytervezettel kapcsolatos gondolatait.

Dr. Jenei Orsolya helyettes államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium) tájékoztatója

DR. JENEI ORSOLYA helyettes államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Köszönöm a szót. Ebben a munkacsoportban az a KIM feladata, hogy szintetizálva a jogalkotók, a jogalkalmazók és a civilek sokszor igen különböző szempontjait kidolgozzon egy olyan büntetőjogi tényállást, ami többletet jelent a jelenlegi bűncselekménytípusokhoz képest. Ez nem könnyű feladat. Megpróbáltuk megtalálni azt a legkisebb közös többszöröst, ami egy új büntetőjogi tényállás alapja lehet.

Szeretném ismertetni azokat a szempontokat, amelyekben kompromisszum körvonalazódott a munkacsoport tagjai között. Az új büntetőjogi tényállás „A hozzátartozó bántalmazása” címet viselné. Ezt terveink szerint a gyermekek érdekét sértő, illetve a család elleni bűncselekmények körében helyeznénk el az új Büntető törvénykönyvben. Az új tényállás lényegében nem szakadna el a jelenleg is a Büntető törvénykönyvben meglévő tényállásoktól, hanem azokhoz képest a speciális tényállási elemekre tekintettel súlyosabb büntetést helyezne kilátásba.

Mik ezek a speciális szempontok? Például a speciális sértetti kör. Mivel a bűncselekmény a hozzátartozó bántalmazása elnevezést viselné, egyértelmű, hogy a hozzátartozókhöz mint sértettekhez passzív alanyokhoz kapcsolódna ez az új tényállás. Ugyanakkor el kell mondani, hogy az új Büntető törvénykönyv „hozzátartozó” fogalmához képest egy tágabb sértetti körre vonatkozna az új tényállás. Mit jelent ez? A Btk. 459. §-ában lévő „hozzátartozó” fogalomhoz képest ez a speciális sértetti kör kiegészülne a volt házastárs, a volt élettárs, a gondnok, a gondnokolt, illetve a gyám és a gyámolt személyével. Ez mindenképpen speciálissá teszi önmagában ezt a bűncselekményt.

Plusz feltétel volna, hogy az „együttélés” speciális ismérve lenne az új tényállásnak. Meglátásom szerint fontos elem az, hogy az együttélés megjelenjen, ugyanakkor nagy kérdőjel, hogy az együttélésnek mikor kell megvalósulnia. Terveink szerint nemcsak az elkövetéskori együttélés számítana, hanem a korábbi együttélést is figyelembe venné a jogalkotó. Mi kompromisszumként kínáltuk fel, hogy nemcsak az elkövetéskori, hanem a korábban fennállt együttélés is megalapozná a bűncselekmény elkövetését.

Szintén speciális ismérve volna az, hogy rendszeresen megvalósuló elkövetés esetén állna meg az új bűncselekmény. Véleményünk szerint ezt az indokolja, hogy mivel súlyosabb büntetési tételeket rendelnénk ehhez az bűncselekménytípushoz, fontosnak tartjuk, hogy kizárólag rendszeres elkövetés esetén legyen megállapítható.

Említettem már, hogy a Btk.-ban jelenleg is meglévő bűncselekmény-tényállásokhoz kapcsolódna ez az új tényállás, így a testi sértéshez, a személyi szabadság megsértéséhez, a kényszerítéshez, valamint a tetteges becsületsértéshez. Ezek jelenleg is szerepelnek a Btk.-ban, ugyanakkor terveink szerint, tekintettel a már említett speciális elkövetési módokra, ezekhez egy súlyosabb büntetési törvényt rendelne a jogalkotó.

Tanácsadó úr említette, azt is meg kellett vizsgálnunk, hogy ebben az esetben a magánindítvány feltétele volna-e a bűncselekmény megállapításának. Arra jutottunk, szintén

kompromisszum eredményeként, hogy ez nem volna feltétel. Például a könnyű testi sértés, tehát a testi sértés alapesete és a becsületsértés olyan bűncselekmény, amely alapesetben magánindítványra üldözendő. Ennél az új bűncselekménytípusnál a magánindítvány nem volna feltétel. Azt viszont nem tudjuk elhallgatni – bár ez nem feltétel –, hogy a sértettek együttműködése nélkül elég nehéz lesz alkalmazni ezt az új büntetőjogi tényállást.

Szintén újdonság volna – terveink szerint ezt az új büntetőjogi tényállás (2) bekezdése tartalmazná –, hogy hozzátartozó bántalmazása elkövetőjével szemben kitiltásnak is helye volna.

Összességében ezek azok az elemek, amiket a munkafolyamat végéhez közeledve szükséges kiemelni. Tanácsadó úr is említette, hogy az a normaszöveg, amit elkészítettünk, egy közlő közgazgatási egyeztetés alapja lehet. A felsorolt szempontok azonban már kompromisszumok eredményeként születtek meg, és minden bizonnyal felfedezhetők lesznek a közgazgatási egyeztetés után is.

Elkísért az ülésre Tisza-Papp Judit főosztályvezető-helyettes asszony, és a részleteket illetően közösen próbálunk majd válaszolni a felmerülő kérdésekre és észrevételekre.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most pedig a felkért előadóinknak adok szót, elsőként Vizi János pszichiáter, jogász urat kérem, hogy mint a jogtudományban is jártas ember mondja el a gondolatait.

Dr. Vizi János pszichiáter, jogász előadása

DR. VIZI JÁNOS pszichiáter, jogász: Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Albizottság! Én nagyon sajnálatosan látom ezt a kérdést, mert általában igen kevés szakmai ismeret tükröződik a megszólalásokban, és elég erőteljesen ideologikus ízők a viták ezek körül a témák körül. Már maga az elnevezés is megkérdőjelezhető, az úgynevezett „családon belüli erőszak”. Nem véletlen, hogy a mértékadó angolszász szakirodalom ezt domestic violence-nek nevezi, ami házon belüli vagy házi erőszaknak fordítható. Az a különbség a kettő között – az előbb hallottunk az elkövetők és a sértettek viszonyáról –, hogy ezt bonyolultabbnak látjuk, mert nemcsak a hozzátartozók játszanak szerepet, mégpedig komoly szerepet a házon belüli erőszakban, hanem egyéb személyek is, például orvosok, pszichiáterek, lelkészek, bébiszitterek és mindazok a személyek, akik a hozzátartozókhoz hasonló vagy akár még nagyobb bizalmi tőkével lépnek be a család életterébe. El lehet képzelni, hogy egy lelkészben nagyobb a bizalom, mint a saját hozzátartozóban. Ők tehát hasonló bizalmi jellegű kapcsolattal élnek vissza, amikor a domestic violence-t megvalósítják. Nekem nagyon hiányzik ebből a kodifikációból, hogy ők miért ússzák meg, hogy ilyen pongyolán fogalmazzak. Tudjuk, hogy a nemi deliktum a felügyeletére, nevelésére bízott személy esetén minősített eset, de nemcsak nemi deliktumokról van szó, hanem az úgynevezett egyszerű bántalmazásokról is.

Eddig is mondtam olyanokat, de most pláne olyanokat fogok mondani, ami megítélésem szerint kisgyerek fülének nem való, ezért arra kérem a kisgyerek édesanyját, gondolja meg, akarja-e, hogy a gyermeke hallja azt, amit mondani fogok vagy sem. (*Spronz Júlia: Mondja nyugodtan!*) Nekem erről pszichiáterként erős ellenvéleményem van, de nem tudok ebbe beleszólni.

Azért mondtam, hogy ideologikusnak érzem az ezekkel a témákkal kapcsolatos vitát, mert gyakorlatilag az jön a médiából, amikor erről a kérdéstről beszélgetnek, hogy a férfiak bántalmazzák a nőket és a gyerekeket. Réim egyszerűen lehet megbízható adatokhoz jutni. Ha valaki beüt a Google-ba néhány ezzel a kérdéssel kapcsolatos szakkifejezést, akkor nemcsak cikkek és tanulmányok, hanem honlapok tömegei jönnek elő, amelyek közül nagyon sok tartalmaz publikációkat. Ezt a termet meg lehetne tölteni olyan publikációkkal, amelyek azt bizonyítják, hogy erről szó sincs. A férfi elkövetői arány kizárólag a férfi-női párkapcsolaton

belül magas, de ha lejjebb megyünk és megvizsgálunk más sértetti köröket is, például a krónikus betegeket, a fogyatékkal élőket, a gyerekeket, akkor azt látjuk, hogy nagyjából fele-fele az elkövetői arány, sőt vannak bizonyos kitüntetett sértetti körök, ahol a női arány lényegesen magasabb, és ezt nem szeretném, hogy hallja a kisgyerek. Például az egy éven aluli gyermekek sérelmére elkövetett emberölések és súlyos testi sértések az anya és mostohaanya dominanciáját mutatják. Igazak a mesék, hogy a mostohaanyak többen vannak, mint a vérszerinti anyák, és minél idősebb a gyerek, annál jobban egyenlítődik ki az arány, de csak a serdülőkori gyerekeknél igaz az, hogy a férfi és a női hozzátartozói arány kiegyenlítődik. Egészen addig a női elkövetők vannak többségben.

Nemrég a Bírónők Egyesületének tartottunk egy előadást a gyermekek elleni szexuális abúzusról, és még engem is meglepett az a publikáció, amelyik az egyesült államokbeli segélyvonalak hívóinak a feldolgozásából állt. Ott azt tapasztalták, hogy a bejelentők 25 százaléka női elkövetőről számolt be. Tudjuk, hogy a látencia milyen magas, úgyhogy nyilván óvatosan kell egy ilyen adatot kezelni, de, mondom, ez még engem is meglepett. Ez nem tartozik közvetlenül a témánkhoz, csak azért mondtam el, mert ez aztán végképp a mítoszok világa. Ha az ember Magyarországon kiáll azzal, hogy szexuális abúzust nők is el szoktak követni, akkor szerencséje van, ha nem kövezik meg, mert az már annyira a mítoszok világa, hogy a mindannyiunk által szeretve tisztelt hölgyek időnként még ilyesmire is képesek. Ez az egyik.

A másik, ami szintén nem szokott a hazai vitákból kiderülni, akárhogy is nézelődünk, az előbb említett szexuális abúzust kivéve a sértettek többsége fiú, illetve férfi. Még a domestic violence-ben is. Az más kérdés, hogy a férfi sértettek nagy részénél az elkövető is férfi, de a férfiakat és a fiúkat ugyanúgy védeni kell a domestic violence-től, mint a nőket, sőt ha a számarányukat nézzük, akkor talán még egy picit jobban is, hiszen többen vannak. Megítélésem szerint erre a jogalkalmazás, valamint az ezzel kapcsolatos képzések, kommunikációk során igen nagy figyelmet kell fordítani, hogy ez a mítosz ne élhessen tovább. Azt tapasztaljuk, hogy a jogalkalmazók körében, egészen a bíróságig él ez a mítosz. A külföldi szakirodalomban többször leírták, amíg egy nő még csak gyanúba kerül az ilyen bűncselekményekkel kapcsolatban, addig a bűnüldöző hatóságok és a bíróságok elfogultak női irányban, és sokkal jobban kell bizonyítani, hogy nő az elkövető, de aztán abban a pillanatban, amikor a hatóság, illetve a bíróság bizonyítottanak látja, hogy nő az elkövető, akkor a fehér hirtelen feketébe fordul, és attól kezdve a női elkövetőnek dupla stigmával kell szembenéznie, mert őt még a férfi elkövetőnél is elvetemültebbnek tartják, mondván, hogy egy nő hogy vetemedhet ilyesmire, mert az agresszív férfiaktól ezt várjuk, de hogy nő ilyenre legyen képes, az végképp felháborító.

Sok mindenről lehetne még beszélgetni, de a szakértő kollégám nyilván még kiegészíti mindazt, amit mondtam. Az utóbbi időben ebben a témakörben tartottam jó néhány diavetítéssel kísért előadást, és ezek közül lemásoltam néhány olyan diát, amelyeken ezzel kapcsolatos adatok láthatók. Ezek közül egy adatot szeretnék kiemelni, mert eddig mindig nyugati adatokra és irodalmakra hivatkoztam. Ha az ERÜBS adatait nézzük, azt látjuk, hogy évente 7500 rokonok elleni bűncselekményt szoktak elkövetni, és a férfi elkövetők 5,4 százaléka, míg a női elkövetők 6,9 százaléka szerepel ebben a statisztikában. Tehát a magyar statisztika sem igazolja azt az ideológiát, hogy a férfi csak elkövetői szerepben jelenhet meg, a sértetti oldalon pedig kizárólag a nők és a gyerekek állnak. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most pedig megkérem a másik felkért előadónkat, dr. Tamási Erzsébetet, hogy mondja el a gondolatait.

Dr. Tamási Erzsébet főmunkatárs (Országos Kriminológiai Intézet) előadása

DR. TAMÁSI ERZSÉBET főmunkatárs (Országos Kriminológiai Intézet):
Meglehetősen nehéz szívvel jöttem ide, és nem is gondolom azt, hogy egy ilyen politikai médium előtt meg kellene mutatni vagy azt kellene bizonygatni, hogy milyen statisztikák, milyen konkrét számok jelentek meg az elmúlt időszakban a családon belüli erőszakkal, vagy ahogy most nevezik, a hozzátartozók bántalmazásával kapcsolatban. Nagy szomorúsággal tölt el, hogy az elmúlt egy évben, amióta ez újra színpadra került, úgy tűnt, mintha semmi nem történt volna 2005 óta. 2005-ben született két könyv, amiket sem a médiák, sem a szakma, sem a politika képviselői nem ismernek, nem olvasnak, nem használnak, viszont nagy erővel használnak ezekből készült médiamegjegyzéseket és egyéb blogbejegyzéseket. Ezzel egy kutató nem tud mit csinálni, csak széttárja a kezét és azt mondja, hogy tessék ezt elintézni egymás között.

Én azért ültem ide, hogy azt mondjam el, hogy látják a tudomány és a politika kapcsolatát ebben a kérdésben azok, akik ezzel foglalkoznak. Először és mindenekelőtt azt kell leszögezni, hogy a tudomány és a politika nem ellenségek – bár úgy tűnik –, inkább két teljesen különböző technikájú, feladatú, szerepű intézményről van szó. A politika dolga azt megmondani, hogy hogyan kell, hogyan szeretnénk bizonyos nemkívánatos vagy kívánatos társadalmi jelenséget megoldani. Tehát a hogyanra és a kellre helyezi a hangsúlyt. Szemben a tudománnyal, amelyik azt mondja, hogy mi van, és ami van, az miért lehet úgy, ahogy. Nyilvánvaló, hogy ez ellentmondásos. A politikának gyors, könnyű, egyértelmű és nagyon rövid válaszokra van szüksége ahhoz, hogy a hogyanban el tudjon igazodni. A tudomány ezzel szemben rendkívül körülményes, a dolgokat körbe-körbe járja, és a politikának ebből a menüből kell választania. Ennek a következménye az, hogy bármilyen típusú ideológia, bármilyen típusú politikai hozzáállás megtalálja a tudományban azokat az érveket, számokat és adatokat, amire neki éppen szüksége van. Nyilvánvaló, hogy ennek a felelőssége azoké, akik ezekkel az adatokkal dolgoznak, hogy használnak-e forráskritikákat, odafigyelnek-e arra, hogy a kutató felhívja a figyelmet arra, hogy ez egy kisminta, ez egyértelmű, ha ez innen való, akkor ez a következménye.

Ez az első, amit le kell szögezni ahhoz, hogy a továbbiakban megértsük, a tudományra tízezer éve az a feladat vár, hogy csinálja a dolgát, a politika meg választ belőle, hogy milyen megoldásokkal tudja az embereket boldoggá tenni. A tudós felelőssége az, hogy minden esetben a tudásának megfelelően és nagyon objektíven körbejárja ezeket a kérdéseket, függetlenül attól, hogy éppen kinek mi a véleménye, szereti vagy sem. A 2005-ös kutatás az egyetlen olyan Magyarországon, amelyik reprezentatív, olyan felmérést és adatokat tartalmaz, amiért minden kutató, akinek köze van hozzá, vállalja a felelősséget. Ezeket az adatokat a kolléga az előbb felsorolta. Ők arra használják és úgy, ahogy, ezt nagy szomorúsággal vettem tudomásul. Ha az elmúlt egy évben azt hallottam, hogy ez egy új dolog, akkor mindig azt mondtam, hogy tessék ezt megnézni. Ebben a családi viszonyokkal összefüggésben mindennemű kapcsolat benne van. Az összes hozzátartozói viszonyra van felmérés, reprezentatív anyag van benne. Nyilvánvalóan megjelentek olyan kötetek is, amelyekben a bántalmazásnak nemcsak a női oldaláról, hanem a gyerekekről, az öregekről és a férfiakra is szó esett, és a médiában ezt lehetett is hallani.

Ezeket a kutatási eredményeket most nem kívánom részletezni, aki akarja és veszi magának a fáradságot, az ebből idéz. Én az újságíróknak is ezt szoktam odaadni és nemcsak beszélek, mert a szavaimról azt írják, amit akarnak. Egy biztos, azt el tudom mondani, hogy 2005 óta Magyarországon, de külföldön is, főleg Európában nagyon megváltozott ennek a témának a kutatási iránya. Addig a családon belüli, illetve a hozzátartozókkal szembeni erőszak központja egyértelműen a nők és a gyerekek voltak, az elmúlt öt-hat évben viszont a tudományban felmerült, hogy erre a kérdésre nem kapjuk meg azt a választ, amit szeretnénk,

ebből következően tisztességes tudós újra felteszi a kérdést, új válaszokat keres, új megoldásoknak néz utána.

A kezemben lévő 2012-es kiadású könyv kifejezetten a nők elkövetésével foglalkozik. A cím kicsit megtévesztő, arra a tendenciára hívja fel a figyelmet, hogy 1975 óta Amerikában a családkutatásokban már létezik az úgynevezett kölcsönös erőszak problematikája, ami azt jelenti, hogy ezekben a viszonyokban két ember áll egymással szemben, nem egy angyal és egy ördög, hanem két olyan ember, akik olyan problémával néznek szembe, amit nem tudnak megoldani. A probléma rendkívül egyszerű, nem hiszem, hogy tudományos kutatás kellene hozzá, bárki, aki már élt párkapcsolatban, pontosan tudja, hogy egy párkapcsolatban a szerelem, a szeretet, a tisztelet, a bizalom és a biztonság a lényeges, és abban a pillanatban, amikor ezek valamilyen módon sérülnek, kezdődnek a konfliktusok, de nem az egyik ember kezdeményezésére, hanem mind a kettőre, és jön az adok-kapok.

A tudomány leszögezi, hogy tegyünk különbséget az agresszió és a bántalmazás között. Agresszió ugyanis mindannyiunkban van, még bennem is, aki most felemelem a hangom és beszélek. Ez bizony agresszió. Az is agresszió, hogy ha véletlenül belerúgok az ágy sarkába és utána rendkívül dühös vagyok. Nincs az a báránytermészetű ember, akiből ilyenkor ne jönne ki az agresszió. A tudomány azzal foglalkozik, hogy az emberekben meglévő ilyen típusú agressziót milyen módon tudja szocializálni, hogyan tudja kifejezésre juttatni úgy, hogy se önmagát, se a másik embert ne bántsa vele.

A másik rész viszont a bántalmazás. A bántalmazás egy viselkedési forma a tudomány mai állása szerint, amelyben van agresszió, de az agresszió nem mindig jut el bántalmazásig. A bántalmazás egyértelműen aszimmetrikus viszonyból fakad, és a kontroll szempontjából mérlegelendő a bántalmazásnak ez a megfogalmazása. Ez nem feltétlenül azt jelenti, hogy az egyik fél a gyengébb nő, a másik pedig az erősebb férfi, hanem arról van szó, hogy a párkapcsolatban ki szeret kevésbé, mert az van hatalmi pozícióban. Ez ilyen egyszerű! Innentől kezdve ez egy egészen másfajta kutatási módszert igényel. Ezt a tendenciát a német szakirodalomban teljes mértékben lehet látni az elmúlt öt évben, az angol és az amerikai szakirodalomban pedig nagyon-nagyon régóta. Újabb meg újabb reprezentatív kutatások látnak napvilágot. Én itt bejelöltem, akinek kedve van, nézze meg, a szimmetria és a kölcsönösség azt jelenti, hogy ezekben a kapcsolatokban a nők bántalmazási gyakorisága időnként meghaladja a férfiakét, de az eredmény alakulásába – hogy ki üt nagyobb, pontosabban, tehát hogy milyen fizikai erőszak az eredménye – nyilvánvalóan beleszámít az a férfi, aki fizikailag erősebb.

Más kérdés az ok. Magam is kutattam a férfi bántalmazottak magyarországi helyzetét és azt láttam, hogy az a traumatizálás, ami egy bántalmazó viszonyban a következménye, a férfiak és a nők esetében szó szerint ugyanaz. Pontosán ugyanazok a tünetek, ugyanazok a játszmák, ugyanúgy zajlik a dolog és pontosan ugyanaz a traumatikus eredmény. Ugyanazokat a tüneteket produkálják a női áldozatok, mint a férfi áldozatok.

A mennyiségbe pillanatnyilag nem érdemes belemenni, mert külön kötetek szólnak erről. Magam egy egész könyvet írtam arról, hogy a férfiak szerepe és áldozati pozíciója egy társadalomban az önbecsülésük szempontjából megengedhetetlen, ebből következően a látencia megfoghatatlan. Én megfogtam, az általam megvizsgált ötéves anyagok átlagában a férfiakkal szemben elkövetett súlyos testi sértés és emberölés 35 százaléka a összes elkövetett bűncselekménynek. Lehet ezen politikailag vitatkozni, de tényszerűen itt van, utána lehet nézni.

A másik nagyon fontos dolog az, hogy nem különítjük el a két folyamatot. Egyszer azt, hogy a bántalmazás úgy működik, hogy van egy bekövetkező erőszak, aminek van jogi következménye, és a jognak az a dolga, hogy büntessen. Hogy hogyan, az jogtechnikai, dogmatikai és politikai kérdés. De hogy mi volt előtte és mi vezetett idáig, az társadalmi kérdés, mégpedig kétoldalú, az egyik az ember makrovilágának a hatása, ami eltünteti a

szeretetet, a tiszteletet, a bizalmat, a másik pedig karakterbeli, amelyik megmondja, ahogy milyen vérmérsékletű ember vagyok, hogy tűröm a konfliktust és hogy neveltek a konfliktus megoldására. Ha ezt mindig összemossuk és örökké csak azzal foglalkozunk, hogy innen pakolunk oda érvet, onnan meg amoda, akkor senkin nem fogunk segíteni, a legkevésbé azokon az embereken, akik ezektől a témáktól szenvednek.

A magyar kutatásoknak az a legnagyobb hiányosságuk, hogy hiányzik belőlük két dolog, köszönhetően annak, hogy azoknak a kutatóknak, akik ezeket a munkákat elvégezték, egyszerűen elment a kedvük attól, hogy kiálljanak pofozógépnek, meg attól, hogy muníciót szolgáltatassanak egy olyan nemi háborúhoz, ami méltatlan mindenkire. Ezért úgy döntöttünk, hogy a családon belüli erőszakot kutassa az, aki akarja. Ha ez nem elég és innen nem lehet kiindulni, akkor mi ennél többet tenni nem tudunk.

De két olyan téma is van, amelyik nem hagyja a kutatót békén. Az egyik a távortartás kérdése. Az OKI-ban most folyik egy kutatás a távortartás jogi gyakorlatának az elemzésére. Elmondhatatlan nehézségekkel nézünk szembe, de megpróbálunk majd valamit kihozni belőle. A másik – amihez nem nyúl hozzá senki; ez rám várt volna, de megmondom őszintén, hogy visszamondtam – a férfibántalmazók tipológiája. Fogalmunk sincs arról, hogy kik ezek a férfiak, bár tudom, van rá olyan válasz, hogy azok a férfiak, akik verik a feleségüket, ami szellemes, de tudományosan nem használható, mint ahogy az sem, hogy azok a bántalmazott nők, akiket vernek a bántalmazó férfiak. Ez biztos nagyon szellemes, de nem gondolnám, hogy ez bármiféle tudományos módon segít.

De hogy valami optimista dolgot is mondjak: a kolléga említette az első 24 órában megölt gyerekeket, a csecsemőgyilkosságot, amit ma már minősített esetnek nevezünk. Én most végzek egy kutatást az emberölést elkövetett fiatalok és a fiatal felnőttek körében. A kutatás nemi kérdéseket is tárgyal, mert én azzal foglalkozom, hogy miért a férfiak követnek el több bűncselekményt, mint a nők. Ez egy 161 főt átfogó kutatás, és a 161 fő között 13 tizennyolc éven aluli kislány van. Ezek közül hét az újszülöttjét ölte meg. Ez a kutatás arról szól, hogy kik ezek a kislányok. 2000-ben erről egy nagy kutatást folytatott Cseres Judit. Én egészen más eredményre jutottam. Megváltozott a világ és megváltozott az is, ami azóta történt. Kiderült, hogy ezek mind jó házból való kislányok, a családjukban semmiféle deficit nincs, a felvilágosítást valamennyien megkapták, az antibébi tablettát ismerik, mind 17 évesek és szinte mindegyik csecsemője kislány volt. Nem tudjuk miért, ez lehet akár véletlen is, de ezt a nemzetközi irodalom is így mutatja.

Van azonban ebben egy rendkívül érdekes tendencia. Amióta a csecsemőgyilkosság, azaz az emberölés nem privilegizált, hanem minősített eset, valamilyen teljesen érthetetlen oknál fogva – de biztos, hogy nem a jogszabály következtében – olyan mértékben csökkent a csecsemőgyilkosságok száma, amire magyarázatot egyelőre nem találunk. De nemcsak nálunk, ugyanez történt Európa többi országában is. Ausztriában az anonim örökbefogadással olyan mértékben csökkent a csecsemőgyilkosságok száma, hogy azt a tudósok ki tudták mutatni. Spanyolországban, ahol évi egy-két ilyen előfordulás van, egészen más derült ki, az, hogy az abortusz legalizálása, az abortusznak a tinédzserek számára való ingyenessé tétele, valamint az abortusz titkossá tétele – azaz hogy a szülőknek nem kell aláírniuk az abortusz engedélyezését – olyan mértékben szüntette meg a csecsemőgyilkosságot, hogy az ottani kollégák azt mondták, nem értik a kérdésem, amikor adatot kértem tőlük.

Magyarországon semmi ilyet nem tudunk kimutatni, mert nem történt semmiféle változás. Nálunk két dologra gondolhat az ember. Egyrészt arra, hogy rossz a statisztika. Miután Magyarországon csak az egy év alattiak megölését mérjük, konkrétan azt, hogy hány csecsemőt ölnek meg a születése után 24 órán belül, nem tudunk mást mondani, minthogy neki kell állni, az összes adatot újra elő kell venni és egyenként megnézni az aktákat, különben nem tudjuk meg, hogy a statisztika-e a probléma vagy nem. A másik az, hogy vagy

a felvilágosítással, vagy pedig a fogamzásgátlás elterjesztésével van valamilyen kapcsolatban. Ezen is el kellene gondolkodni.

Úgy gondolom, ez is hozzátartozik a családon belüli vagy hozzátartozói erőszakhoz, amiről egyáltalán nem szoktunk beszélni, hanem nőket és férfiakat, meg nem tudom még kiket szedünk össze, hogy aztán azzal érvelhessünk, ki szenved jobban, kit bántanak inkább. Én azt gondolom, a tudománynak és a politikának is az a dolga, hogy olyan embereket nézzen, akik szeretik egymást és tudnak egymással együtt élni. Mint kriminológus, aki egy meglehetősen pesszimista tudomány optimista képviselője, meg vagyok róla győződve, hogy csak egyetlenegy megoldás van, mégpedig az, hogy az ember nem azzal foglalkozik, hogy mi ellen harcol, mert az borzasztó sokba kerül. A kriminológia a megmondhatója annak, hány forintba kerül a terrorizmus elleni harc, a kábítószer elleni harc és a családon belüli erőszak elleni harc, ami ugyanolyan ipari vállalkozássá vált, mint bármi más. Azt kellene megnéznünk, mi az, amit a pozitív oldalon tehetünk, hogy hogyan lehet az embereket a szeretettel, a boldogsággal és a harmóniával megismertetni, ha úgy tetszik, így szocializálni. Ez nem könnyű, de semmivel nem nehezebb, mint teljesen abszurd és felesleges vitákat lefolytatni, hogy kik ki ellen harcoljanak. A tudomány tagjai legalább elmondhatják, hogy egymással ellentétes álláspontot képviselve sem lönek egymásra, és nagyon remélem, hogy a politikusok és a politikában közreműködők is hasonlóképpen fognak gondolkodni.

Ha kérdésük van, tegyék fel és a legjobb tudásom szerint fogok válaszolni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm a szakértők és a felkért előadók gondolatait, az ismertetett adatokat. Ebből is látszik, hogy egy nagyon összetett és nehéz problémával állunk szemben. Én eddig is mindig azt mondtam, hogy törvényekkel nem lehet megoldani minden problémát. Nagyon fontos keresni a gyökereket, azt, hogy mik okozzák a gondot és a bajt. Nem egyszer előfordul, hogy a kis korában bántalmazott felnőtt korában bántalmazó lesz. Hogy ezt miképpen lehet megelőzni, hogy a törvény szigorával mit tudunk elérni ennek a jelenségnek a visszaszorítása érdekében, erről kell most gondolkodnunk és majd döntenünk.

Képviselőtársaim közül ki kér szót. Wittner Mária képviselő asszony!

Kérdések, észrevételek, válaszok

WITTNER MÁRIA (Fidesz): Bevallom őszintén, hogy engem nem a statisztika és nem a számok tömkelege érdekel. Tamási Erzsébet mondandójának érezni lehetett a lényegét, én legalábbis belülről éreztem. Közben fel is jegyeztem magamnak egy anyagot, Eöry Ajándok Szent Péter esernyője című programját. A tévé egyszer bemutatta a Szent Péter esernyőjét, hogy azokat a nemkívánatos gyerekeket, akiket nem akarnak megtartani, nem kellene megölni, hanem bele kellene tenni őket egy olyan bölcsőbe, ami plébániáknál van elhelyezve, és ha az, aki nem akarja megtartani a gyermekét, beteszi egy ilyen bölcsőbe, akkor megszólal a csengő és a csecsemőt kiveszik a bölcsőből.

Én nagyon sok könyvet olvastam arról, hogy a gyermek már a fogantatás pillanatában megkapja a lelkét – nem akarok itt misztikumról beszélni –, és attól kezdve a gyermekkel együtt a lélek is fejlődik. Tehát egyértelmű, hogy már a megfogant gyermek is egy élőlény, akinek a világra kell jönnie.

De hogy hova fajult a dolog: én látom az elmúlt ötven-hatvan év eredményeit, és azt, hogy most újra bevezetik a hit- és erkölcsstan oktatását. Ez nagyon jó. Én hatodik koromban még tanultam hit- és erkölcsstant. Én már nem mai csirke vagyok, az idén a 76. évemet töltöm be, és végignézttem, „végigélveztem” az elmúlt éveket. Be kell vallanom, hogy engem a karmeliták neveltek, ezért én más szemszögből nézem ezeket a dolgokat. Egy dolog viszont biztos, az, hogy kevés ember kezébe kerülnek olyan könyvek, mint amit én az egyik nővértől kaptam. Ez arról szól, hogy egy orvosnőt villámcsapás ér, mindenki lemond róla, gépre teszik,

de szét van égve, és az alatt a két-három hét alatt, amíg a gépen van, jár a fényben és a sötétségben is. Megmutatják a fogantatás pillanatát, azt a pillanatot, amikor a gyermek megkapja a lelkét. Vitatkozhatunk mi azon, hogy életképes-e a gyermek a fogantatás pillanatában vagy nem életképes, joga van-e világra jönni vagy nincs joga. Nos, joga van világra jönni, mert megfogant és fönről megkapta a lelkét. S azt is tudnunk kell, hogy az ember halálával a lélek eltávozik belőle.

Engem az fogott meg, hogy a Szent Péter esernyője programot jobban kellene szorgalmazni – miután a nők teszik ki a gyerekeket és a nők ölik meg a gyereket –, mert nagyon-nagyon fontos lenne az, hogy a gyermekek világra jöjjenek. Ha valaki lemond a gyerekeről és kirakja, annak nem kell tudnia, hogy ki fogadja őt örökbe. Általában az fogad örökbe gyermeket, aki már nem tud gyermeket szülni. Hadd mondjak egy példát. Az egyik kivégzett társam, a Kati elmesélte, hogy férjénél volt, albérletben laktak, de volt egy kikötés, hogy gyerek nem lehet. Elvetették az első gyereket. Aztán amikor lakásuk lett, már hiába akartak gyermeket, a gyermek nem jött. Amikor pedig elváltak, akkor egy macskán osztozkodtak, hogy kié legyen a macska. Ez valóban így van, de ha az első gyereket elvetetik, nem biztos, hogy jön a második. Erre azért nagyon oda kell figyelni.

A másik pedig a fogamzásgátlók kérdése. Én soha életemben nem használtam fogamzásgátlót. Nagyon sokan mondják, hogy a fogamzásgátló különböző elváltozásokat, hormonzavarokat okoz. Én nem tudom, hogy mennyire fontos ez, én nem éltem vele, van két gyerekem – illetve már csak volt, mert az egyik meghalt –, és van négy unokám, és én ennek örülök. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Lendvai Ildikó képviselő asszony!

LENDVAI ILDIKÓ (MSZP): Három kérdésem lenne a tárcához, de előtte a kedves és tisztelt szakértőinkhez kapcsolódva valamit mondanék, talán megnyugtatóan. Noha egy női albizottságban ülünk, de én nem gondolom és nyilván a többiek sem gondolják azt, hogy ez a téma a nemek közti háborúknak valamilyen terepe vagy csatateret lenne. Én legalábbis illet a világban lehet, de itt biztos, hogy nem tapasztaltam. De valamiféle negatív versenynek sem lehet a helyszíne ez az albizottság, hogy melyik nemből van a több áldozat és a több elkövető. Ha az „ellenfél” – nehezen mondom, mert néha segíteni kell rajta, de most idézőjelesen értem a szót – a helyzetével visszaélve testi vagy lelki agressziót követ el, akkor mi amellet állunk – akár fiú, akár lány, akár férfi, akár nő –, aki ennek az áldozata, még akkor is, ha van valamennyi részfelelőssége. Tehát a nevünk és a hivatásunk szerint a női jogokkal foglalkozunk, de nem azt akarjuk demonstrálni, hogy a nők fehérek, a férfiak meg feketék.

Ezt előrebocsátva lenne három kérdésem a tárca képviselőihez. Lehet, hogy a harmadik nem feltétlenül hozzájuk szól, hanem mihozzánk így kollektíve.

Az első. Szó esett róla, de tudjuk is, hogy civilekből is álló bizottság működik közre a javaslat előkészítésében, ugyanakkor mindenfajta sajtóhírek és bejelentések is voltak arról, hogy mintha ez a közösség megbomlott volna, hogy voltak, akik kiléptek, mert valami afférjuk támadt. Kérdezem, hogy igazából mi a helyzet. Ez a civil társaság teljes egészében dolgozik tovább, van-e egyetértés vagy nem egyetértés – inkább ez az érdekes – a kialakult eredménnyel kapcsolatban?

A második. Helyettes államtitkár asszony felvázolta, hogy mit várhatunk a törvényjavaslat tartalmáról. Ezzel kapcsolatosak a kérdéseim. Azt értem, hogy bizonyos együttélés, akár múltbeli kell ahhoz, hogy ez a kategória alkalmazható legyen. Nem akarom én nagyon parttalanra tenni a vitát – abszolút nem vagyok szakértő, ha hülyeséget beszélek, akkor úgy kell önöknek és nekem is –, de az életben előforduló tapasztalat, hogy elvált házastársak vagy élettársak esetén az agresszívabb vagy a presszióra törekvő fél egész

családja megmozdul, após, anyós, unokaöcs, azok is, akik soha a büdös életben nem éltek együtt, és nem gondolnám, hogy ez a kategória rájuk nem vonatkozik.

Azt értem, hogy a korábbnál súlyosabbá teszik a büntetési tételeket, de azt nem értettem pontosan, ez azt jelenti-e, hogy adott bűncselekménynél minősített esetnek számít, magyarán súlyosbító körülményként, hogy hozzátartozók követik el – Tamási Erzsébet rázza a fejét, ezek szerint ő már érti a kérdést –, vagy olyanok, akik a bizalommal visszaélhetnek, lásd itt más foglalkozások emlegetését, vagy esetleg itt másról van szó. De ha jól értem, valami másról.

Szintén a törvény tartalmára vonatkozóan – bár azt hiszem, ezt jól értettem – van egy aggályom. Az eddigi joggyakorlatban a zaklatásnál is felmerült már, hogy a rendszerességet eléggé gumikategóriaként értelmezi az eljáró hatóság. Én se hiszem, hogy itt egy abszolút számot lehet mondani, hogy a nyolc az rendszeres, a hét meg nem, mégis milyen válasza van erre a jogalkotónak.

Végül ahol kifejezett hiányérzetem van: ha jól értettem a felsorolását a testi sértéstől a tettegességen át a személyi szabadság korlátozásáig, és ez felmerült az aláírásgyűjtőknél és sok mindenkinél, aki az ügyben megszólalt, hogy ennél többről van szó. Elütöm a kutyádat, összetöröm a számítógépedet, és ha még a családban élünk, akkor a tulajdon az közös, ezért, ha jól értettem korábban a jogászi érvelést, nem lehet az egyik félnek azt mondani a másikkal szemben, hogy te erőszakos módon, kvázi büntető szándékból rongáltál. Ez egy elég gyakori, vagy ha nem is gyakori, de létező forma, hogy még mielőtt agyonverjük egymást, kárt teszünk a közösnek minősülő, de érzelmi vagy más okokból voltaképpen személyes tulajdonban. Ugyanez a helyzet a személyes szabadság korlátozása tekintetében is. Persze itt nem arról van szó, hogy nem engedlek ki a lakásból vagy nem engedlek el dolgozni, hanem például arról, hogy én veszem fel a fizetésed és minden gazdasági kérdésben én döntök. Ezt olyan kontextusban tartom ideértelmezhetőnek, ha ez része egy olyan eszköztárnak, ami már nyilvánvalóan az agresszió körébe tartozik. Talán éppen ezért akartak a kezdeményezők a szimbolikus okokon túl – a szimbolikus okoknak ugyanis van jelentőségük a jogban is, hogy derüljön ki, hogy van ilyen, és hogy ez mi – önálló tényállást, mert itt sajátos eszközök, amelyek külön-külön szerepelhettek a Btk.-ban, összeépüléséről, egymásra épüléséről volt szó, ami egy önálló helyzetet eredményez. Tehát ahol a három pofon mellett a tulajdonban való kártétel, a személyi szabadság korlátozása és a zaklatás együtt szerepel. Ebből a szempontból sajátos és különösen rettenetes képződmény a gyerekek és az öregek elleni erőszak, de azért ott is kimutatható ennek az eszköztárnak az egymásra épülése, és ha jól értettem, ennek csak egy részét hallottam felsorolni.

Végül a harmadik kérdés: erre mondtam azt, nem biztos, hogy a tárcának kell felelni rá. Mindnyájan tudjuk, hogy most konkrétan egy Btk.-módosításról van szó, de valójában nem csak erről. A büntetőeljárás egy úgymond ultima ratio, egy folyamat vége, és mennyivel jobb lenne a megelőzés, az időben való észlelés, a családterápia – amire az úgymond agresszor is bőven rászorul – egész eszköztárának a latba vetése. Ez nyilván nem szerepelhet a Btk.-módosításban. De egyfelől a tárcának kérdésem, másfelől ha ő erre azt mondja, hogy nem az ő illetékessége, amit megértenék, akkor magunknak javaslatom, hogy azért itt akár a jogalkotás eszközeit is használva újból meg kellene nézni a különböző kétezer-akárhányas kezdeményezések után, hogy nincs-e új teendő például azon a területen, hogy a különböző szakemberhálózatok a családgondozótól a pedagóguson át a rendőrig és a családterapeutáig hogyan fognak hivatalosan összehangolni, az eddiginél hatékonyabb vagy több segítséget kapott együttműködésre lépni. Vagy van-e további teendő az eddigiekhez képest a képzésben, például a pedagógusok időben való észlelése kedvéért való képzésében, vagy a rendőröknek a helyzet felismerésére való felkészítésében. Vagy milyen párhuzamos eszközei lehetnek még a büntetőjoggal együtt is, még akkor is, amikor már elítéltek valakit, részint az áldozat-rehabilitációnak, részint meg az illető elítélt segítségének. Talán furcsa, hogy ezt mondom, de

hát őt is vissza kell vezetni ha nem is a régi családjába – de ilyen is van, mint tudjuk –, hanem valahova a világba. Igazából azt szeretném kérdezni, meg még inkább javasolni, hogy egy dolog a Btk. Tétélezzük fel, hogy sikerül a jogi nehézségek ellenére tökéletes tényállást, tökéletes elriasztó és jelképes hatást alkalmazni, de akkor is csak a jéghegy csúcsánál vagyunk, és a jéghegy alsó részére nézve nyilván nem a politikának vannak feladatai, de a politikának lehetnek ezt a rendszert életben tartó, bővítő, kontrolláló feladatai, és legyenek is. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Azt hiszem, hogy nagyon fontos feladata a civileknek és a politikusoknak a téma iránti érzékenyítés, hogy ne legyünk érzéketlenek és figyeljünk oda az embertársainkra. Szabó Timea alelnök asszony!

SZABÓ TIMEA (független): Elnézést kérek, de nekem egy másik ülésre el kellett mennem, ezért nem fogok tartalmi kérdésekbe bocsátkozni. Csak egy nagyon egyszerű kérdésem lenne. Balog Zoltán szeptemberben az év végére ígérte a kodifikált javaslatot, amit ígérete szerint be is nyújtanak a parlament elé. Most április van, így már lassan négy hónapja csúszik ez az előterjesztés. Mi ennek az oka?

ELNÖK: Köszönöm. Mivel nincs több jelentkező, önöké a válaszadás joga.

DR. VIZI JÁNOS pszichiáter, jogász: Lendvai képviselő asszonynak, de a jogalkotóknak is szeretnék pár dolgot mondani. Nekem régi vesszőparipám pszichiáterként, hogy egészségügyi eszközökkel is kellene tenni bizonyos dolgokat. Az abszolút nonszensz, hogy Magyarországon kötelező pszichiátriai gyógykezelést még mindig csak kórházban lehet végezni. A világon már mindenütt van kötelező ambuláns gyógykezelés. Amerikában például a domestic violence-nek egy elterelés jellegű intézménye van. Kijön a rendőrség, domestic violence, vagy elmentek családterápiára, vagy ha nem, akkor be a kaptárba. Ez az egyik.

A másik: benne van, igaz, hogy elég hülye helyen, de benne van, hogy az idegenkezűség gyanúja esetén a kezelőorvosnak jelentenie kell a súlyos testi sértést, illetve a gyerekbántalmazást. Csak sikerült egy lex imperfectát csinálni, mert nincs mögé rakva, hogy mi van akkor, ha nem jelenti. Ilyen szempontból is át kellene nézni ezt a jogszabályt is, meg az úgynevezett gyermekvédelmi jelzőrendszert is, ahol szintén lex imperfecta az egész. Igenis szankciókat kell mögé rakni, hogy ha nem jelenti ezeket a dolgokat, akkor ilyen meg ilyen szankciókkal kell számolnia. Mert a gyakorlatban milliószor találkozunk azzal, hogy a szülők mindenféle kamu szövegekkel hozzák be a gyereket, hogy így esett el, meg úgy esett el. Mindenki tudja, hogy megverték, mégis ellátják és hazaküldik, majd utána „csodálkozva” tapasztalják, hogy egyszer csak agyonverték. Akkor még meg lehetett volna fogni, amikor először bevitték, de a végén már nem nagyon. Ilyen szempontból sok mindent lehetne tenni, még a büntetőjog előtt.

KALÓ RÓBERT miniszteri kabinet tanácsadó (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Az elhangzott kérdések közül én kettőre tudok válaszolni. Az egyik kérdés úgy szólt, hogy a civilek megfelelő részvételét hogyan biztosítottuk a folyamatban. Amint az elején is elhangzott, egy nagy munkacsoportülés bízta meg az országos népi kezdeményezés szervezőjét, hogy ez ügyben működjön közre és segítse a kodifikációs munkacsoport munkáját abban, hogy a civilek megszervezését részben ellátja és erre javaslatot tesz. Fel is állt egy civil munkacsoport a kodifikációs munkacsoport mellett. Ez kizárólag civil irányítású volt, a civilek egymás között vitáztak a normaszövegről. Egyébként már a kezdetektől több civil szervezet is meghívást kapott a kodifikációs munkacsoport munkájába, majd egy ponton mi is a sajtóból értesültünk arról, hogy a civilek az együttműködést felbontották és

szeretnének még erősebben külön is megjelenni. Ez a második nagy munkacsoport, tehát a miniszter úr vezette és inkább koncepcionálisabb, s nem szakmai részletekkel foglalkozó munkacsoport ülése előtt merült fel. Erre mi azt a javaslatot tettük, hogy a kodifikációs munkában szabadon működjenek közre. Mi úgy tudjuk, hogy végig megtehették szóban is és írásban is az észrevételeiket a normaszöveggel kapcsolatban, és ezek rendben megérkeztek a KIM-hez is és hozzánk is. Az EMMI ezt a részt semmiféle ponton nem látja aggályosnak.

A másik kérdés az volt, hogy a büntetőjogi szabályozáson kívül milyen egyéb feladatok maradnak fenn, illetve a szociális rendszer hogyan tud részt venni a különböző esetek prevenciójában, illetve kezelésében. Nos, számos ponton lehet – nem feltétlenül a szociális rendszerre gondolok, hanem a jelzőrendszerre – az oktatásban, az agressziókezelésben, az agresszió-megelőzésben még tenni ebben az ügyben. Szakértő asszony is azt mondta, hogy valamiért tegyünk és ne valami ellen. Itt az agresszió felszámolásáért, a békés iskolai, családi és közéletért számos ponton lehet még tenni. Egyébiránt a szociális és gyermekvédelmi ellátórendszer nagyon korszerűen kezeli a családon belüli erőszakból származó számos problémát. A hatása nyilván megjelenik a gyermekvédelmi rendszerben és a családsegítésben. 200 ezer körüli a veszélyeztetett gyermekek száma, akik jó része valamilyenfajta családon belüli kapcsolati problémából származóan kerül bele a rendszerbe. Mintegy 21 és félezer gyermek van védelembe véve, ők általában bántalmazás áldozatai. Ha ezeket a számokat a családokra vetítjük, akkor egy még nagyobb érintetti kört feltételezhetünk. Bizonyára tudják, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszernek számos tagja van a rendőrségtől a tanárokon keresztül a gyermekjóléti szolgálatig, tehát nem egy kezdetleges, hanem egy eléggé kifinomult rendszerről beszélhetünk a szociális területen. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az iskolai agresszió kérdésében a szociális terület ne tehetné még hozzá a maga külön inputjait. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Elnézést kérek mindenkitől, de nekem egy másik bizottsági ülésre kell átmennem, ezért átadom az elnöklést alelnök asszonynak. Mindenkinek megköszönöm az eddigi munkáját, a viszontlátásra!

(Az ülés vezetését Szabó Timea, az albizottság alelnöke veszi át.)

DR. TISZA-PAPP JUDIT főosztályvezető-helyettes (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Engedjék meg, hogy a büntetőjogi kérdések vonatkozásában néhány kérdésre válaszoljak. Lendvai képviselő asszony azt vetette fel, mi van akkor, ha az elkövető egész családjá útnak indul és részt vesz a bántalmazásban. Ezzel kapcsolatban azt tudom elmondani, hogy a családon belüli vagy háztartáson belüli speciális viszonyokra – rendszeres bántalmazások, együttélési viszonyok – alkottuk ezt a tényállást. Azt az egyedi esetet, amikor az egész család megmozdul és bántalmazásra indul, ez a tényállás valóban nem tudja lefedni, de ez nem is volt szándékunk. A büntetőjog más tényállásokban biztosít majd lehetőséget az ilyen jellegű cselekményekkel szembeni fellépésre. Nem tudom, hogy ez az eset mennyire életszerű, de valóban előfordulhat, mindenesetre esetleges és nem rendszeres, és ebben az esetben nincs meg az együttélési elem sem, valamint hiányzik az a bizalmi viszony, ami ezt az önálló tényállást indokoltá teszi, ezért szerintünk nem indokolt ennek az itteni megjelenítése. Ez persze nem jelenti azt, hogy ez büntetőjogilag nincs üldözve. A testi sértés, emberölés és más tényállásokban a büntetőjog ezt abszolút tudja kezelni.

Képviselő asszony következő kérdése az volt, hogy minősített esetről vagy önálló tényállásról van-e szó. Nos, ez önálló tényállás lenne a hozzátartozó bántalmazása címmel, s a gyermekek és család elleni fejezetben kerülne elhelyezésre. Annyiban azonban helyes volt a kérdés, hogy kvázi olyan, mintha minősített eset lenne, mert már meglévő tényállások büntetési tételét emeli fel. Nagyjából úgy szólna, hogy ha egyes bűncselekmények esetén van

három plusz feltétel, a korábbi vagy jelen idejű együttélés, a kibővített hozzátartozói viszony és a rendszeresség, akkor már emelkedik a büntetési tétel kettőről háromra, háromról ötre. Tehát kodifikációs szempontból külön tényállásról beszélünk, de a lényegét tekintve kvázi minősített esetekről van szó.

A harmadik kérdés a zaklatás kapcsán is felmerülő rendszeresség volt. Mi úgy gondoljuk – ezt az indokolásban meg is tudjuk jeleníteni, ez ugyan a jogalkalmazókat nem köti, de mégis irányadó ez a feltételezett jogértelmezés –, hogy már a két elkövetést is rendszeresnek lehet minősíteni. Nagyon fontos itt az elkövető szándékának a vizsgálata, mert a személyi körülményekből is lehet következtetni a későbbi elkövetésekre is. Itt tehát akár kísérletekről is beszélhetünk, nem mindig kell megvalósult, befejezett bűncselekménynek lenni, a büntetőjog azt is tökéletesen tudja kezelni, ha kísérleti szakban marad, a befejezett bűncselekménnyel azonos büntetési tétellel.

Azt is kérdezte képviselő asszony, hogy nem lehetett volna-e a bűncselekményi körbe egyéb tényállásokat is beemlíteni. Megvizsgáltuk, hogy nagyjából mely tényállásokról lehet szó. Tudni kell, hogy már hosszú évek óta húzódozik ennek az önálló tényállás megalkotásának a kérdése, amióta én a minisztériumban dolgozom, lassan már tíz éve, napirenden van ez a téma. Azzal kapcsolatban, hogy miért nincs szükség önálló tényállásra, mindig az volt a válasz, hogy a büntetőjog a jelenlegi tényállásokkal is le tudja fedni ezeket a cselekményeket, méghozzá nagyon széles spektrumú elkövetési magatartási kört tudunk itt lefedni, a tetteges becsületsértés szabálysértésétől kezdve egészen a többszörösen minősülő emberölésig, azaz egy pénzbüntetési cselekménytől az életfogytig tartó szabadságvesztésig. Jogi, dogmatikai, kodifikációs szempontból lehetetlen ezeket belezsúfolni egy tényállásba és azt mondani, hogy három év, öt év, kettőtől nyolc év. A jogalkotónak valamilyen módon muszáj fesszé tenni ezeket a cselekményeket és válogatni ezek közül. Végül is úgy döntöttünk, kodifikációs szempontból az lesz a megoldás, ha megpróbálunk elmozdulni abba az irányba, hogy azoknál a súlyos cselekményeknél – emberölés, maradandó fogyatékoságot okozó cselekmények, erőszakos jellegű szexuális bűncselekmények –, amikre már kialakult gyakorlat van és amelyek nem magánindítványosok, a büntetőjogi fenyegetettség nemcsak hogy adott, de még az igazságszolgáltatás is kellőképpen tud rájuk reagálni.

A probléma a kisebb súlyú bűncselekményeknél van, ott, ahol – klasszikusan szólva – nem folyik vér. Azt gondoltuk, hogy ezt kellene megfognia a tényállásnak, ezért ezeket a kvázi kisebb súlyú bűncselekményeket emeltük be ebbe a tényállásba, ezek büntetési tételét emeltük fel, hogy ezekre a speciális személyi viszonyokra tekintettel legyenek minősítettek. Mivel itt meghatároztunk egy büntetési tételkeretet – a kettőről felemeltük három évre, háromról öt évre azokat a tételeket, amelyek a Btk.-ban szerepelnek –, az ennél magasabb büntetési tétellel fenyegetett cselekményeket nem tudjuk ide betenni, mert akkor visszaminősítenénk, azaz kisebb lenne a büntetési tétel. Úgy gondoltuk ezért, hogy amik kellően súlyosan büntetendők voltak eddig is, azok maradjanak, azokat viszont, amelyek nem voltak elegendő módon szankcionálva, kicsit felemeljük. Az önálló tényállás megalkotásának pont az lenne az indoka – mivelhogy ez a téma most nagyon aktuális, ezért is szerepel most az albizottság napirendjén –, hogy felhívjuk a figyelmet. Be kell látnunk, ennek a új tényállásnak csak abból a szempontból lesz jelentősége – hiszen a tényállások eddig is adóttak voltak –, hogy felnyissuk az áldozatok szemét, hogy van lehetőségük, vannak jogi megoldások és kérjenek segítséget, az elkövetők figyelmét pedig arra, hogy ilyen esetekben keményen fel tudunk lépni és súlyos szankciókat lehet alkalmazni. Ezért volt ez a válogatás a tényállások között.

A jelzőrendszerről annyit: ennek annyi büntetőjogi vonzata lehet, hogy bűncselekményi szintet elérő cselekmény esetén feljelentési kötelezettség van. A büntetőeljárás törvény rögzíti azt, hogy a hatóság tagjának, illetve a hivatalos személynek feljelentési kötelezettsége van a tudomására jutott bűncselekményekkel kapcsolatban. Szóba

került itt a *lex imperfecta*, nos ennek a jogalkotó nem tud jogkövetkezményt szabni. Bizonyos nagyon súlyos bűncselekmények esetén szankcionálható a feljelentési kötelezettség elmulasztása, például állam elleni bűncselekményeknél, de általánosságban ezt két szempont miatt sem lehet büntetni, az egyik a hamis vád, a másik pedig a bizalmi viszony. Ugyanis nagyon sokszor olyan bizalmi viszonyban lévő emberekről van szó, akik nem akarnak visszaélni azzal, hogy feljelentést tesznek, mert attól félnek, hogy legközelebb nem fognak hozzájuk fordulni és tőlük segítséget kérni. Tehát a *lex imperfecta* jellegnek – büntetőjogi szempontból legalábbis – ez az indoka. Ezért nem tehetünk bele a Btk.-ba egy olyan tényállást, hogy feljelentési kötelezettsége van az orvosnak, de ha azt elmulasztja, akkor azon nyomban megbüntetjük. Ezek nagyon vékony mezsgyék és nagyon meg kell fontolni azt, hogy mivel tudunk többet elérni.

Szabó Timea az időzítéssel kapcsolatban tett fel kérdést. Csupán arról van szó, kedves képviselő asszony, hogy az egyeztetések elhúzódtak. Nagyon sok a résztvevő az állami szférából is és az igazságszolgáltatási és a civil szervezetek részéről is. Az EMMI képviselője az előbb elmondta, hogy a civil szervezetek között is volt némi ellentét. Viszont a normaszöveg már kész van, az indokolás is elkészült, és az előterjesztés a közigazgatási érdekegyeztetési és társadalmi vitára való benyújtásra készen áll. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm ezt az utólagos kiegészítést, mert ha ez nem hangzik el, akkor azt mondtam volna Kaló úrnak, hogy köszönöm a válaszait, de nem válaszolt a kérdésekre.

Ez nem egy mai ügy, nem fél éve került az asztalra, hanem egy nagyon régóta tárgyalt probléma. Sokadik körben ülünk le és elég sok formációban ennek a kérdésnek a tartalmi részleteit megtárgyalni, mégsem látjuk azt, hogy gyakorlati előrelépés lenne. Úgy tűnik, a kormányzati akarat már szeptemberben megvolt arra, hogy elkészül egy kodifikált javaslat, amit decemberre ígértek, de most, áprilisban még mindig semmi nincs. Most megint ígéretet kaptam arra, hogy ez a közeljövőben el fog készülni. Örülnék, ha pontosítanák, hogy mit jelent a közeljövő, mert a decemberi ígéret után ezt nem tudom definiálni. Az megnyugtatott, hogy lesz társadalmi egyeztetés, mert ez azt jelenti, hogy nem képviselői önálló indítványként fog elénk kerülni.

Viszont azt kérem a különböző kormányzati szervektől, hogy ne hárítsák a felelősséget a civilekre. Szeretném, ha nem a civilek lennének a hibásak azért, mert elhúzódtott a kodifikációs folyamat. Az a civilek dolga, hogy meg tudnak-e egyezni egymással vagy nem tudnak, és nem a politikusoké vagy a kormányzati dolgozóké. Egyébként a különböző civil szervezeteknek egyesével is meg lehet küldeni a javaslatot, hogy kommentálják azt. Ezt egyébként már kértem Balog Zoltán miniszter úrtól, aki egy korábbi nyilatkozatában arra hivatkozott, hogy azért késik ez a kodifikált javaslat, mert a civilek nem tudnak megegyezni. Én politikusként azt kérem, hogy ezt a kommunikációt ne folytassák. Annak az ígéretnek viszont örülök, hogy ez az előterjesztés nemsokára benyújtásra kerül.

Ertsey Katalin képviselő asszonynak adom meg a szót.

ERTSEY KATALIN (független): Nekem közben el kellett mennem egy rövid időre, de úgy látom, hogy pont jókor érkeztem vissza. A válaszokból kikövetkeztetve a kérdéseket, őszintén szólva én pozitívan vagyok meglepve, mert nagyon nem látszott, miért terjedt el a köztudatban az, hogy ez a dolog elakadt és a civilek visszahúzódtak.

Mi beadtunk egy javaslatot akkor, amikor az volt a sajtóhír, hogy a civilekkel mely pontokon nem tudtak megegyezni. Azt látom, hogy a gazdasági elnyomás típusú dolog valamilyen formában bekerült, a normaszövegből azt is látjuk, hogy milyen formában. Az a fajta súlyosan elszigetelő erőszakos magatartás, amit mi feszegettünk, valamilyen formában bekerült, de szeretném megkérdezni, hogy ennek mi a pontos formája. Mi azt mondjuk, hogy egy ismétlődően erőszakos, elszigetelő vagy súlyosan megalázó magatartásról van szó. Itt

tehát a fizikai és lelki szenvedésről van szó, de behozzuk a kizsákmányolás fogalmát is. Kérdezem hogy ezekkel a nagyon nehezen megfogalmazható fogalmakkal hogyan foglalkoznak. Én azt látom, hogy itt a már ismert tényállások vannak, de benne van a korábban együtt élő – ez pozitív –, benne van a magánvád, a hivatalból feljelentés és még pár hasonló dolog. Azt viszont nem látom, hogy mi lett a kizsákmányolás, az elszigetelés és a lelki bántalmazás sorsa. A lelki bántalmazás tavaly a Btk.-ba sem került be. Kérdezem, hogy mi van ezzel, hiszen ez a mi javaslatunkban benne van.

Egy másik, kevésbé jogászai szempontú kérdésem is lenne. Nagyon sokszor felmerült – legtöbbször a Palma tért ki erre –, hogy egy dolog az önálló büntetőjogi tényállás, és tisztában vagyunk azzal, hogy ez egy szimbolikus gesztus, hiszen ha akarták volna, akkor alkalmazhatták volna az eddigi Btk.-t is. Ezt mindannyian tudjuk. Mi a terve a KIM-nek a rendőrképzés és az egyéb érintetti csoportok képzése során, az információáramlás segítése, az áldozatsegítés és adott esetben az áldozatsegítő NGO-k támogatása terén? Arra, amit ez a nagy csomag és ennek az önálló tényállásnak a megszületése magával húz, milyen jeleket láthatunk? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Ertsey Katalin kérdéseinek a nagy részére a válaszok már elhangzottak, amelyekre viszont nem, arra kérem, hogy válaszoljanak az érintettek.

Bejelentem, hogy az albizottság annyira megfogyatkozott, hogy ezután tanácskozó formában folytatjuk a munkát, mivel a határozatképesség már nem áll fenn.

Ebben a bizottságban ugyan nem szokás a civileknek szót adni, de most én elnöklök és azt szeretném, hogy ha a civil résztvevőknek vannak kérdései, azt jelezzék, és én biztosítom számukra a lehetőséget.

Most megadom a szót válaszadásra a tárca képviselőjének.

DR. TISZA-PAPP JUDIT főosztályvezető-helyettes (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Sok kérdés hangzott el, és már nem emlékszem, hogy ezek közül mire válaszoltam és mire nem.

A gazdasági erőszak – bár erről valóban vita volt a munkacsoportülések során – végül is a mostani, általunk kompromisszumosnak tekintett normaszövegben nem szerepel, ugyanis a minisztérium ebben nem tudott engedni. Azzal a fajta cselekménnyel kapcsolatosan, amiről itt többször szó volt – a közös tulajdon, a közös vagyon körébe tartozó vagyontárgyak eltulajdonítása, elkártyázása, rongálása akár csak rossz érzés okozása céljából is –, azt a bírói gyakorlatot, amely a közös tulajdonra való rongálást vagy lopást nem tudja megállapítani, egyszerűen nem tudjuk áttörni. Azt a dogmatikai helyzetet, hogy van egy közös tulajdon, ami egyben a sajátom is és a sajátomat nem tudom ellopni vagy megrongálni, nem tudjuk megfogalmazni, még akkor sem, ha máshogy fogjuk mondani. A büntető gyakorlatban egyszerűen nem lehet a közös vagyonra való ilyen cselekményeket büntetni. Véleményünk szerint ezt polgári jogi úton lehet kezelni. Ezt tehát nem büntetőjogi oldalról kell kezelni, ebben a tényállásban biztosan nem. Később esetleg lehet erről vitát nyitni, de a család és gyermekek elleni fejezetben, illetve a hozzátartozó bántalmazása tényállás keretében nem tudjuk beilleszteni a lopásnak vagy a rongálásnak egy ilyen esetkörét.

A másik a lelki erőszak, ami az új Btk. tervezetében szerepel, de a parlamenti vita során végül is kikerült onnan, és végül is ez indította el a népi kezdeményezést. A „lelki erőszak” vagy „lelki bántalmazás” kifejezés nem szerepel a tényállásban, ugyanakkor a tényállás tartalmazza a testi sértésre való utalást. A testi sértést úgy kell értelmezni, hogy aki más testi épségét vagy egészségét sérti vagy veszélyezteti. A büntetőjogi gyakorlat is úgy értelmezi, hogy az egészség testi és lelki egészségből áll össze. Ezt a vonalat mi tehát a testi sértés keretében tekintjük szabályozottnak, s ezt az új Büntető törvénykönyv indokolása is

kellőképpen határozottan kifejezi, amivel a jogalkalmazók felé iránymutatást tudunk adni, ha esetleg nem így értelmeznék, ugyanis a kommentárirodalom szerint ezt így kell értelmezni.

A képzésekről azért nem tudok mit mondani, mert a rendőrképzést a Belügyminisztérium végzi, az ügyészek és bíróságok képzését pedig azok a szervezetek. De tudomásom szerint mind a gyermekekkel, mind a nőkkel szembeni erőszakkal kapcsolatban rengeteg képzést tartanak, akár civil szervezetek bevonásával is, így a való élethez közelítő gyakorlatról van szó. A KIM és az EMMI a rendőrképzésről tehát nem tud nyilatkozni, de úgy tudom, hogy vannak ilyen jellegű iránymutatások.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szeretném megkérdezni, hogy legalább egy negyedóra erejéig tudnak-e még maradni a KIM és az EMMI munkatársai.

DR. JENEY ORSOLYA helyettes államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): A KIM részéről mi biztosan nem tudunk maradni. Mi egy egyórás bizottsági ülésre készültünk, és azon már rég túlvagyunk. Egy másik alkalommal szívesen eljövünk, de most nem tudunk maradni.

KALÓ RÖBERT miniszteri kabinet tanácsadó (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Az EMMI részéről ugyanezt tudom mondani.

ELNÖK: Akkor viszont kezdeményezni fogom, hogy ebben a témában legyen még egy ülésünk, amire remélem, hogy elfogadják a meghívásunkat, mert nagyon fontos lenne, hogy a civilek is szót kaphassanak. Ez a tárgyalás hosszúra sikeredett, amiért az elnézésüket kérjük. Köszönjük a türelmüket és azt, hogy ennyi ideig a rendelkezésünkre álltak, és ha ezt a vitát még egy második körben is folytathatjuk, azt külön megköszönjük. Ha a civileknek bármelyikünkhöz vannak kérdéseik, azokra szívesen válaszolunk, de most nem mi vagyunk itt az illetékesek, egy következő kört viszont meg tudunk ígérni.

Egyebek

Kérdezem, hogy az egyebek között van-e bárkinek kérdése vagy bejelentenivalója. *(Nincs jelentkező.)* Ha nincs, megköszönöm a részvételüket és az ülést bezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 14 óra 17 perc)

Szabó Timea
az albizottság alelnöke

Ékes Ilona
az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Soós Ferenc